

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina s dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petlitrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 149.

V Ljubljani, v četrtek dne 30. novembra 1911.

Leto I.

Vihar in pretep.

V Ljubljani, 29. novembra.

Dunajski porotniki sodijo mladeniča, ki je v nedvomni ekstazi streljal z galerije drž. zbora. V zbornici pa poslanci piskajo, dvigajo pesti, se pehajo in sujejo, pljujejo in se tepo. Tamkaj mlad fant, očitno nerazsoden, ki ne zastopa nikogar razun samega sebe; tukaj dorasli, zreli možje, zastopniki množice, reprezentanti narodov. Mladi Njeguš se je hudo pregrešil proti dostojanstvu parlamenta. Ali varovati dostojanstvo parlamenta ni bila pravzaprav Njeguševa naloga. Dejali bi, da izživajo v tem pogledu rabuke, s katerimi se odlikuje avstrijski parlament, veliko ostrejšo kritiko in če se je zdelo zborničnemu predsedništvu potrebno nekako posvetiti dvorano izza Njegušovega atentata, tedaj bi bilo čiščenje izza atentatov, ki jih izvajajo razni poslanci sami na ugled parlamenta, še veliko bolj potrebno.

Seveda so tudi poslanci ljudje in nikakor si ne želimo, da bi se sedele sohe v avstrijskem parlamentu in da bi imeli zastopniki ljudstva namesto krvi v žilah računsko aparate v glavah. Vsaka človeška strast nam je razumljiva. Toda če zapelje sugestivna sila, ki izhaja iz razburjenosti množice in iz pogledov na puške in bajonete, navadnega človeka, da pobere kamen in ga zaluči v šipo, pa ga zato imenujejo zločinec in sodijo kakor zločinec, tedaj bi morali znati možje, ki izdelujejo zakone, da kaznujejo tako prekipenjanje temperamenta z ječo in postom, imeti vsaj toliko moči v sebi, da bi znali svoji strasti začrtati meje in jo obvarovati ekscesov.

Današnji prizori v parlamentu so zopet izdatno prekoračili te meje in se izvrgli v prave pabalinske izgrede. Freslova otročarija z železniško piščalko, ki jo ima menda kakor amulet vedno pri sebi, da lahko vsak čas markira „hrabrost“, je bila še najnedolžnejši poizkus. Bilo pa je prizorov, kakor pri žegnaju na kmetih, kjer je pretep vrhunec zabave. Ali dočim rabijo neizobraženejši kmečki fantje pri takih prilikah le roke, so se posluževali izobraženi gospodje poslanci tudi ust, nele za zmerjanje, temveč tudi za pljuvanje.

Justični minister Hohenburger, ki je gotovo ena najneprijetnejših prikazni na avstrijski ministrski klopi, je zaslužil odločen, bodisi tudi glasen in strasten protest. Ali sunki in pljunki gotovo niso najprimernejše sredstvo za ojačenje opravičenega protesta; brez obzira na občevalne šege izpreminjajo resno dejanje v farso in jemljejo krepkemu nastopu pravi pomen.

Seveda je gospod Hohenburger sam storil, kar je le mogel, da bi izval take prizore, ki morda tudi grofu Stürgkhu niso tako nevshečni, kakor se dela. Dr. Hohenburger je davno pozabil — če je sploh kdaj mislil na to — da je minister avstrijske države, ne pa nemško nacionalne stranke. Justična uprava je gotovo v Avstriji težavnejša nego v drugih državah, ker je neizogibno, da posega vanjo tudi narodno, ali pa vsaj jezikovno vprašanje. Neizogibno je, ker je narodno vprašanje neurejeno, ker se dajo zakoni, nezadostni in nepopolni, raztezati in zavijati, in ker daje ta neodločnost advokatski dlakopernosti priliko, da najde za vsako stališče kakšen paragraf, s katerim se navidezno „opraviči“ in „utemelji“.

Prav zaradi teh težav pa mora biti justični minister človek, ki zna najti in varovati objektivnost in ki ima tudi dovolj takta, da ne draži z upravo svojega resorta in s svojim nastopanjem strasti še bolj kakor so že brez nje razdražene. Teh sposobnosti pa nima Hohenburger niti za zdravlilo. Bivši odvetnik upravlja justico kakor rojen državni pravnik in odkar je on minister, je postala n. pr. konfiskacijska praksa, ki se je v Kärntnerjevih časih vsaj nekoliko modernizirala, naravnost veksatorična, nestrpna, neenaka in samoljubna. Kar sme pisati časopisje enega mesta, je prepovedano listom drugega kraja; kar je dovoljeno glasilom ene stranke, se konfiscira v organih druge skupine.

Nekdanji radikalni poslanec, ki je žugal ministrom zaradi rabe § 14., da bodo obešeni na cestne svetilke, podpisuje sam cesarske naredbe kupoma. In mož, ki bi moral varovati nepristranost kakor levinja mlade, kaže osten-

tativno, da se čuti tudi na svojem mestu bolj nemškega nacionalca, kakor ministra za vse avstrijske narode.

Dr. Hohenburger se pritožuje, da se smatra imenovanje vsakega ministra za politično vprašanje. To je res žalostno, ker bi morala biti justica prav posebno neodvisna od vsakega strankarstva in od vseh političnih vplivov. Ali da je zasedanje sodniških mest dobilo političen značaj, je kriva v prvi vrsti že omenjena neurejenost narodnega vprašanja v Avstriji. Kriva pa je Hohenburgerjeva uprava, ki bi rada zatajila, pa ne more, da ima dosledne germanizatorične tendence. Če se po Slovenskem konsekvентno nastavlja nemški sodniki in državni pravdniki, če se začetnikom v sodniški službi namigava, da bi bilo koristno, ako bi se ponemčili, če se vsiljuje raba nemščine v najneznatnejših epizodah, tedaj sicer ne verjamemo, da bo pridobitev za nemštvo velika, ali germanizatoričen namen je očiten in razburjanje javnega mnenja je neizogibno.

Avstrijski minister pa mora tudi vedeti, da so v dunajskem parlamentu vroča tla; in kakor se mora od njegovega poslovanja v vsakem oziru in z vsakega stališča zahtevati največja nepristranost, tako se mora od njegovih nastopov v parlamentu zahtevati največja taktčnost.

Te so se člani avstrijskih kabinetov pač že precej odvadili in komandantovski ton se je silno vdomačil v njihovih govorih. Že Gautsch in Stürgkh sta govorila s strankami in s parlamentom kakor general z rekruti. Zdi se, da bi Hohenburger rad še prekosil te avtokratske navade; upravičena bi bila zahteva, da se poslužuje v polemiki koncilantnih oblik, ali njegov današnji govor je bil že bolj podoben imperatorskemu ukazovanju kakor polemiki.

Če abstrahiramo od izgredev, ki sramote zbornico, je bil torej viharni protest proti Hohenburgerjevemu nastopu umeven. Ne glede na stvarne napake svojega govora, je z njim sijajno dokazal svojo nesposobnost za ministrske naloge. S psihologijo zbornice mora računati minister. Vedeti mora, da draži, če govori s svojega prostora o „Besitzstandu“. Če tega ne razume, je njegova kvalifikacija nezadostna; če pa razume, pa vendar tako postopa, je pa še bolj na napačnem mestu. Vsekakor je bil Hohenburger že predolgo justični minister.

Stürgkhovi nameni.

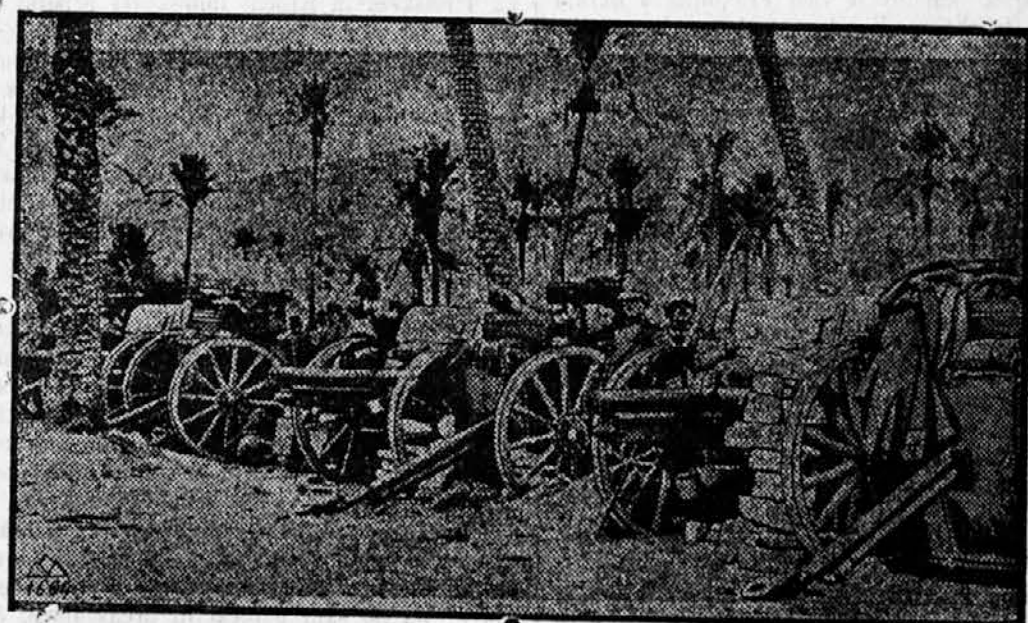
Dunaj, 29. novembra.

Pred kratkim se je ministrski predsednik grof Stürgkh v proračunskem odseku pokazal silno užaljenega, ker noče svet verjeti, da so njegovi nameni čisto ustavni. Že takrat, ko je bil imenovan, se je splošno govorilo, da je postal zato Gautschev naslednik, ker je brez pomisleka pripravljen vladati tudi s paragrafom 14. Iz Budimpešte je pozneje prišla vest, da ima celo načrt, po katerem bi glavno vsebino brambne predloge, namreč zvišanje rekrutnega kontingenta uveljavlja s § 14. od leta do leta.

Kar je dejal v proračunskem odseku, je bilo zelo dolgovozno; saj sploh navadno govori tako, da je treba njegove besede odmotavati kakor klopčič. Vsebinska njegovega govora pa ni bila ne krop ne voda. Kar je bilo jasno v njegovih sibilinskih periodah, namreč da bi rajši vladal z zanesljivo in ubogljivo večino kakor s paragrafom, mu ni bilo treba trditi, ker mu to vsakdo verjame brez prisega. S tako večino, ki brezpogojno parira, lahko vlada, kdor hoče. Šlo pa je za to, če ostane Stürgkh tudi tedaj konstitucionalen, ako postane položaj težaven. Tega odgovora ni dobil od njega nihče.

Vesled tega nima Stürgkh niti danes nikjer zaupanja. Tudi tiste stranke, ki bi rade trajno prišle pod vladno streho in so zato že izkazovale Stürgkhu usluge, se ne upajo storiti odločilni korak. Nobena stranka se še ni dala asentirati od njega. Koncem zadnjega tedna je izgledalo, da je večina za proračunski provizorij že zbrana; danes je Stürgkh od večine bolj oddaljen kakor prvi dan.

Vsestransko nezaupanje, ki ga uživa ministrski predsednik, ilustrira govorica, razširjena v krogih poslancev. Grof Stürgkh se baje pogaja z velikimi bankami, da bi mu dovolile posojilo v znesku dvestomilijonov kron, ki bi ga najel na podlagi — § 14.

S tripolitanskega bojišča.

Take govorice nastanejo večasi na čuden način. Virov ni mogoče preiskavati in zato se ne more reči, kaj je na njih resničnega, kaj pa ne. Včasih gre za borzno spekulacijo; včasih je izmišljena zato, da se poizkusi, kakšen učinek bo imela. Ali naj bo kakorkoli; važno je to: Vse verjame, da je Stürgkh sposoben za tako reč. Še več: Vse je skoraj prepričano, da se Stürgkh dosledno pripravlja na režim s § 14. In ne da se tajiti, da mu je to popolnoma podobno.

Grof Stürgkh bi pač rajši imel večino, ki bi z njo lahko delal, kar bi hotel. Toda če se zasleduje njegovo delovanje, se prihaja le do spoznanja, da ni storil veliko resnega za ustanovitev take večine. Pač pa je pritegnil dva Čeha v ministrstvo; ko so Poljaki zahtevali drugega ministra, je odslavlil Meyera, da je mogel izpolniti poljski ukaz. Tako ima zdaj pač koalicijsko vlado, ali ta koalicijska vlada se še ne opira na nobeno koalicijo v parlamentu. Vladna večina naj bi se sestavila iz nemških nacionalcev, krščanskih socialcev, Poljakov in Čehov. Toda o ublažitvi nasprotij med Nemci in Čehi ni veliko govora. Stürgkh mirno trpi, da razburja Hohenburger s svojimi odgovori na interpelacije in predloge; in dasi se Čehom pozna da bi neznanosko radi prišli v vladno lopo, jim vendar ta taktika ovira vsak odločilni korak.

Najkonferira ministrski predsednik s strankami, kolikor hoče; do večine ne more priti na noben način. Nasprotja, ki bi jih moral Stürgkh ublažiti, povečuje Hohenburger. Če bi se tudi grofu posrečilo, da bi potolžil Čeha, bodo zdaj nemški nacionalci najbrže smatrali vsako pomirjevalno odredbo za neopravičeno koncesijo Čehom. Tistemu nemškemu „Besitzstandu“, o katerem je danes govoril justični minister, pristevajo itak tudi Hohenburgerja. Če ga Stürgkh obdrži, prepodi Čeha; če ga žrtvuje, razdraži Nemce.

Stürgkhov položaj je torej kritičen. Od tiste ure, ko je bil imenovan, se je moral zavdati, da je kriza mogoča. Gre pa za to, kaj namerava storiti, ako izbruhne, kar se vsako minuto lahko zgodi. Zategadelj je značilno, da mu vsakdo pripisuje tiste namene, ki jih ilustrira omenjena govorica o njegovih finančnih poizkusih pri bankah. Stürgkh velja slejkoprej za moža, ki ima nalogo, obesiti parlament v dimnik in vladati s § 14.

NOVICE.

*** Inozemsko meso na Dunaju.** Dne 28. t. m. je prišla na Dunaj za poskušnjo pošiljatev obstoječa iz 15 glav danske govedi. Prav tako je prišla tudi pošiljatev rumunskega mesa, tvrdki Saborsky pa je dovoljeno dovajati vsak teden večje množine inozemskega mesa.

*** Vlom v praško mestno blagajnico.** V ponedeljek zvečer je poskusil drzen vlomilec svojo srečo v praški glavni blagajni. Pred blagajničnim lokalom je stražil stražnik skupno z ognjegascem blagajne prostore. Naenkrat zapazita mladega moža, ki se je splazil k blagajni. Ko je vlomilec opazil, da so ga zapazili, je potegnil revolver in ga nameril proti stražniku. Ta pa ga je prehitel in je ustrelil na vlomilca,

in ga prepodil. Stražnik je predramil okolice. Kljub vsemu iskanju vlomilec niso našli.

*** Mrtvec v železniškem predoru.** V ponedeljek zvečer so našli na Dunaju v predoru mestne železnice povoženega moškega. Poklicali so rešilno postajo. Zdravnik in uslužbenec rešilne postaje so šli v predor, kar je pomenilo zaupanje smrtno nevarnost; kadar je privozil vlak so se morali stisniti k steni. Slednjič so spravili moža z nosilnico iz predora. Zdravnik je konstatiral smrt. Ponesrečenec je imel zlomljen tilnik, spodnja čeljust je bila zdrobljena. Mrtvec je 17 letni praktikant Leopold Terpitz. Ni znano ali se je zgodila nozgodna, ali je ponesrečenec izvršil samomor.

*** Bartunekova pomiloščena.** Cesar je na smrt obsojeno Marijo Bartunekovo, ki je umorila iz ljubosumnosti šiviljo Weisssovo pomilostil v dosmrtno ječo. Bartunekova je sprejela vest o pomilistitvi brez vidnega vznemirjenja.

*** Za odrom se je zastrupila.** Dne 27. t. m. je bila zborna pevka budimpeštanskega kraljevega gledališča Giza B. ros opij med predstavo. Našli so jo nezavestno za gledališkim odrom in je kmalu umrla. Samomorilka je bila advokatova hči. Vzrok samomora je obup, ker je njena mati živela v najhujši bedi.

*** Nezgodna gledališkega igratelca na odru.** V turinškem mestu Mühlhausenu so igrali v mestnem gledališču trodejanko „Thomas Münzer“. Ob končni sceni se je igrallec Otou Goetze, ki je igral glavno vlogo, tako hudo raulil z budalom v spodnji del telesa, da je z največjim naporom dokončal vlogo. Ko je padel zator, se je zgredil; Goetze dalj časa ne bo mogel igrati.

*** Hud Gutenbergov nasprotnik.** Nekdanji ruski naučni minister in pozneje notranji minister grof Dimitrij Tolstoj je bil silen sovražnik časopisja, ki je hudemu raketonarcu seveda vračalo milo za drago. Kako hud nasprotnik tiska je bil strastni reakcionar, priča naslednja zanimiva zgodba. Nek-ga dne pride k njemu eden izmed ministrskih svetnikov, da se poslovi od njega in odide na dopust, ki mu ga je bil dovolil minister. „Želim Vam dobrih vsehov“, je dejal minister, kam pojdete? V Porenje, prevzišenost; srečnega bi se štel, ako bi mogel izvršiti kako naročilo.“ „Naročilo? Ne vem... à propos, ali greste v Maine?“ „Nameravam ostati par dni tam, prevzišenost!“ „No, potem mi storite veliko uslugo; pojdite h Gutenbergovemu spomeniku in pljunite Gutenbergu v mojem imenu trikrat v obraz!“ Gutenberg je oče tiskarske umetnosti, ki je v strah in grozo vsem policijskim in nazadnjaškim dušam.

*** Trpinčenje v ruskih ječah.** Ruski pravosodni minister je uvedl preiskavo proti jetnišničnemu ravnatelju v Krasnojarskem, ki je silno mučil kaznjence. Sorodniki jetnikov v preiskovalnem zaporu pripovedujejo, da je dal ravnatelj štiri jetnike posaditi na žarečo železo in jih zbadati z žarečimi iglami. Jetnikom so potem raztezali ude in uganjali z njimi slične grozovitosti. Eden izmed jetnikov je vled peklenjskih muk umrl, drugi je zblaznel.

*** Ribja kuga v Travnju.** V Travnju je pomorila kuga že nad 4000 rib. Ker kuga noče pojenjati in je nevarnost, da se zanese

Njeguš je sin rajnega gostilničarja Jovana Njeguša, ki je umrl leta 1899 v Šibeniku. Mati Marica, ki je vodila potem sama gostilno, jo je pred kratkim prodala; dedščino je razdelila med otroke, katerih je osem, in se je preselila na Reko. Nikola je vložil svoj delež, ki je znašal 3390 kron, v hranilnico, a pred kratkim je dvignil 2000 kron in šel na potovanje.

Obtožnica pripoveduje obširno, kako je prišel Njeguš, ki se je izučil za mizarja, k vojakom, kjer se je tako navdušil za socialistične ideje, da je bil kaznovan, ker se je udeležil neke socialistične demonstracije. (Namreč obhoda dne 1. majnika, kjer so ga sodrugi silili, da bi se odstranil, ker so vedeli, da mu bo škodovalo.) Razni dogodki, ki jih našteva obtožnica, kažejo, da je bil Njeguš zelo temperamenten in nagle jeze. Obtožnica sama pravi, da je bil silovit in trdovraten ter da so imele "frazе" veliko moč do njega. Mimogrede rečeno ne verjamemo, da je naloga državnega pravdnika klasificirati "frazе", oziroma to, kar se mu vsled njegovega oficijelnega značaja zdi fraza.

Ko je po leti Njeguš dvignil 2000 kron, je z njimi prepotoval Hrvaško in Srbijo, in ko se je septembra vrnil v Šibenik, ga je gnalo v svet. V Splitu je obiskal urednika Bajla, s katerim je bil služil pri 22. polku. Pri njem je videl nov ameriški revolver, ki ga je mikal in mu je ponudil naj ga zamenja z njegovim manjšim. Napravila sta v tem zmislu kupčijo in Njeguš si je nabavil za novi revolver še nove patrone.

Iz Dalmacije je Njeguš odpotoval v Trst. Kam pojde, še sam ni vedel. Pripravil je fotografije, ki jih je hotel poslati sorodnikom in znancom za spomin, a šele, ko je prišel na Dunaj, jih je odposlal. Na Dunaju je stanoval v hotelu "Riva", ker je blizu južne železnice. Tudi zabaval se je. Rad bi si boljše ogledal prestolnico, pa se je spomnil, da je v mestu tajnik zveze lesnih delavcev Pavlin, s katerim se je bil seznanil, ko je bil ta pred dvema letoma zaradi ustanovitve podružnice v Dalmaciji. Šel ga je poiskati, Pavlin se ni osebno spominjal nanj, ali sprejel ga je prijazno. Dobil je pol dneva dopusta, da je mogel razkazovati Njegušu dunajske znamenitosti. Zvečer — 4. oktobra je Njeguš dejal, da bi rad pogledal tudi v parlament.

Pavlin se je zavzel pri poslancu sodrugu Widholzu za dve vstopnici in z njima sta šla oboja na drugo galerijo. Med Adlerjevim govorom je Pavlin zapustil svoj prostor, ker ni dobro slišal, ter je odšel proti sredi, vabeč Njeguša, naj gre z njim. Ta pa je dejal, da itak ne razume dosti govora, ali da mu ugajajo govornikove geste. Ves zamaknjen je poslušal in opazoval govornika.

Ker je bil Njegušev oče vdan pijači (Nikola se je strogo izogiba), je sodišče odredilo preiskavo duševnega stanja. Psihatri izkajajo, da je Njeguš "etično defekten", dedno obremenjen človek, da pa ni bolan na umu in da je odgovoren za dejanje.

*
Dunaj, 29. nov.

Zaslišavanje

se je pričelo takoj, ko je bila obtožnica prečitana.

Pred s.: Ali priznavate, česar Vas dolži obtožba?

O b t o ž.: (nekaj časa molči; potem): Da.

Pred s.: Ali ste hoteli to storiti?

O b t o ž.: Da.

Predsednik izprašuje Njeguša o rodbinskih razmerah in o zadnjih letih otrov, tudi če je oče veliko pil. Njeguš potrdi, da je pogostoma prihajal pijan domov, da so se ga otroci tedaj bali in da so morali pred njim stati "Habtacht" kakor vojaki. Tudi gostje so se ga tedaj bali, ker je streljal na krožnike in kozarce. Njega samega je vleklo, da bi pil, a tedaj je moral biti vedno glasan. Pozneje je opustil pitje.

Predsednik ga vpraša,

Kako je postal socialni demokrat.

Njeguš odgovarja, da je čital neko knjigo Tolstega o človeških moriščih. Potem je šel v kavarno in je čital socialističen časopis, kjer je našel poročilo o neki rabuki v Splitu, kar ga je zopet razburilo. Par dni pozneje so bile demonstracije. Naenkrat je slišal kričati: "Dolje sa socialistima! Živjela Velika Hrvatska!" Tega ni mogel izdržati.

Predsednik: Dražilo Vas je, pa ste se pridružili protidemonstrantom. Zato ste dobili 21 dni zapore.

Njeguš: Potem sem kupil knjig in sem študiral. Spoznal sem, da je zame socialna demokracija najboljša. V gostilno nisem hodil, ampak v kavarno in knjižnico.

Predsednik: Kako ste se obnašali v debatah?

Njeguš: Hitro sem se razburil. Zgodilo se je, če se mi kaj ni vjemalo, da sem tolkel samega sebe po glavi. Ne vem, zakaj.

Potem ga predsednik izprašuje o dedščini in dalje, zakaj je svoj slabi revolver zamenjal z boljšim.

Njeguš: Ne vem več, kako je prišlo do te zamene. V Šibeniku nosijo vsi ljudje orožje. Tam se ne klotufa, ampak takoj bode. Zato sem si oskrbel samokres.

Predsednik: Zakaj ste šli v Trst?

Njeguš: To ni tako moja reč; če sklenem, da kam grem, gotovo ne grem; če me pa zagrabi kakšna misel, jo takoj izvršim.

Predsednik ga izprašuje o posetu pri Pavlinu. Ta misel je prišla Njegušu šele na Dunaju.

Predsednik: Ali ste vedeli, da bo zelo živahno v parlamentu?

Njeguš: Vedel sem, da se bo govorilo o draginskih demonstracijah.

Na Dunaj ni prišel zaradi tega, govorilo se je pa že v Šibeniku o krvavih sodbah, ki so tudi njega ogorčile. Na to ni mislil, da pride pri d-bati v parlamentu do kravalov. Rad bi bil videl parlament, da bi mogel doma povedati kako je tam. Slišal je, da se dajo poslanci podkupiti, pa bi bil rad zvedel, če so tudi socialni demokratje taki.

O sceni v parlamentu

pripoveduje: Videl sem samo, kako se je dr. Adler z ostro kritiko obračal do nekega moža; tedaj je vedel, da je to justični minister. Ravno tedaj se je začel smejati; še en stavek je izgovoril, pa se je zopet smejal. To me je razburilo, pa sem si mislil: Ne boš se več smejal, pa sem potegnil revolver in streljal.

Predsednik: Ali ste bili že prej med govorom dr. Adlerja razburjeni?

Njeguš: Ne, bil sem zelo dobre volje.

Predsednik: Kdaj ste se torej razjezili?

Njeguš: Ko sem opazil, da se minister smeje.

Predsednik: Kam ste merili?

Njeguš: Proti ministru. Videl sem le glavo in prsi. Nisem vedel, če ga ustrelim ali ranim; samo mislil sem: Ne boš se več smejal! Streljal sem, dokler nisem slišal, da ne poka več. Nisem vedel, če sem koga zadel. Le pozneje, ko sem zvedel, da ni nihče zadet, sem bil zadovoljen.

Pred s.: Ali ste kaj klicali?

Njeguš: Da. Živio socializem!

Pred s.: Bili ste že večkrat razburjeni, pa niste takoj streljali.

Njeguš: Bil sem prvič v parlamentu. Vse je delalo velik vtisk name.

Na vprašanje, če ni v preiskavi priznal, da je hotel umoriti ministra, pravi, da je zapisnik pravilen; takrat se ni maral zagovarjati.

O napisu na fotografijah, ki jih je poslal bratom, sestram in znanem, se razvije daljša debata med tolmačem in Njegušem. Obtoženec pravi, da ni mogel "ciljati" v vojaškem zmislu, ker ni imel časa za to.

Dunaj, 30. nov.

Popoldne so začeli zaslišavati priče, najprej vojaške. Neki nadporočnik izpoveduje, da so pri stotnjiki splošno smatrali Njeguša za človeka, ki ima včasih slabe momente, ki ne more biti odgovoren za to, kar tedaj počneja. Potem je bil zaslišan Dorbič iz Splita, ki pravi, da je kazal Njeguš že v otroških letih abnormalna znamenja. Pozneje, ko je postal socialist, je bil tako razburjen, da je kar za par dni zapustil Šibenik, če ni mogel prepričati nasprotnika. Socializem je bil Njegušu smoter njegovega življenja.

Mati obtoženčeva izpoveduje, da je bil njen mož bolan, ko je prišel Nikola na svet.

Brat Petar izpoveduje o očetu kakor obtoženec.

Danes bodo zaslišani ministra Hohenburger in Stürgkh ter Pavlin.

Državni zbor.

Dunaj, 29. nov.

Po zaslugi slovenskih klerikalcev trati zbornica čas s prvim branjem raznih vladnih predlog in iniciativnih predlogov. Današnja seja je bila polna hrupnih prizorov, ki jih ocenjujemo na drugem mestu, v sledečem kratko poročilo:

Po kratki debati je zbornica odkazala justičnemu odseku vladno predlogo o

premembli kazenskega pravnega reda.

Ta zakon je nekak "Schönheitspflaster" trdega avstrijskega kazenskega procesa. Zaporne kazni ki ne presegajo šest mesecev, se z ozirom na službo in rodbino po novem načrtu lahko odlože, takisto se lahko zaporne kazni v slučaju smrti ali ob drugih rodbinskih dogodkih lahko prekinejo za največ osem dni. Pri denarnih kaznih se plačilni rok lahko podaljša in sodišče dovoli lahko odplačevanje kazni v obrokih. Nato je prišla na vrsto razprava o

premembli paragrafa 74 obrtnega reda.

Vladna predloga zavezuje obrtnike, da ukrepe vse zdravstvene uredbe, zlasti, da poskrbe v delavnicah za življenje in zdravje pomožnih delavcev. Stroji morajo biti zavarovani

delavnice svetle, snažne in brez prahu, zlasti je gledati na zadostno zračenje in na odstranitev škodljivega izparivanja. Spalnice morajo biti preskrbljene z zdravim vodo, brez nevarnosti za življenje, zdravje in pravno uslužbenec. Zlasti je pri pomožnih delavcih izpod 18 let in pa pri delavkah gledati, da se odstranijo vse vrste nevarnosti. — Vse nedostatke vladne predloge je v razpravi naštel socialno demokratični govornik Volkert na kar se je razprava prekinila, nadaljevala se je debata o češkem nujnem predlogu glede na

sodna imenovanja na Češkem

V debato je posegel pravosodni minister dr. Hohenburger; s svojo aroganco se mu je posrečilo, da je zbudil velikanski hrup in češki radikaleci so z veseljem zgrabili priložnost za obstrukcijski koncert na narodni podlagi. Beseda "nemška Češka" v ministrovem govoru je bila signal

za vnaprej pripravljene kravale,

kakor jih vsega hudega vajena avstrijska zbornica že dolgo ni videla.

Posl. Stribrny: Nemške Češke ni, poznamo le kraljestvo Češko!

Od vseh strani vro češki radikaleci proti ministrom klopi in viharno zahtevajo, da pravosodni minister prekliče svojo besedo. Klobko okoli ministrove klopi je vse gostejše, nemški poslanci so se postavili v čvrsti falangi okoli ministra.

Hrup in ropot postaja vse glasnejši, posl. Fresl privleče na dan piščalko, posl. Stribrny kriči na ministra: Minister ste in ne nacionalni agitator. Hrup je nepopisen. Posl. Buřival in Stribrny se spoprimeta z nemško-radikalnimi poslanci. Predsednik

prekine sejo.

Ministrski predsednik, ki je bil nekaj časa gledal škanđale, je odšel iz dvorane, tudi justični minister je odšel proti izhodu; češki radikaleci so glasno aplavdirali, ko zapuščajo zbornično dvorano. Spopadi tudi potem še niso ponehali. Nemški nacionalci so med tem zavzeli prostore pred ministrsko klopjo.

Po celournem premoru se

seja nadaljuje.

Med tem se je nemir nekoliko polegel in pravosodni minister je izjavil, da z besedo "nemška Češka" ni hotel izraziti državnopravnega ali ustavnopravnega stanja, temveč le kraje s pretežno nemškim prebivalstvom.

Koncem seje je posl. dr. Stransky vprašal predsednika, kaj da namerava ukreniti z ozirom na izredno

službeno napredovanje posl. Marekhla,

ki je preskočil 30 prednikov in bil imenovan za sodnega nadsvetnika v nagrado za svoje vladno poslančevanje.

Posl. Marekhla se je opravičeval, češ da ima 29 službenih let, da ima pravico do 6. razreda in da je bil na vrsti.

Prihodnja seja v petek.

*

Uradniška predloga.

Notranji minister baron Heindl je predložil zbornici urad iško predlogo. V svojem utemeljevanju pravi vlada, da ustrežajoč želji parlamentarnih strank predlaga po činovnih razredih omejeno časovno napredovanje: Uradnik bo z leti dobil pravico do večje plače brez pravice do višje službene stopnje.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Italijanska akcija na Egejskem morju.

Carigrad, 30. nov. Na porti so mnega, da so Italijani svojo pomorsko akcijo samo preložili, čeprav je Rusija obljubila, da bo z vsem svojim vplivom skušala odvrti Italijo od napada na morško ožino.

Carigrad, 30. nov. Italija je opustila blokado Dardanel, pač pa prične svojo akcijo na Egejskem morju in ob maloazijski obali.

Protivladna v Dardanelah.

Peterburg, 30. nov. Velevlasti so na Turčijo vplivale, da opusti polaganje min v Dardanelah, ker ni več nevarnosti za blokado.

Nobenega posredovanja.

Carigrad, 30. nov. Visok turški uradnik je izjavil, da so se posredovalni poskusi ruskega poslanca Čarikova popolnoma ponesrečili. Porta vztraja slej kakor prej pri svojem sklepu, da je posredovanje možno samo na podlagi turške vrhovne oblasti nad Tripolitanijo.

Novi boji pred Tripolisom.

Rim, 30. nov. Agenzia Stefani poroča iz Tripolisa: Dne 27. t. m. se je zpletal oddelek kavalarije v vroč boj z velikim beduinsko toplot. Razvilo se je živahno streljanje. Poslali smo mobilni oddelek, nakar je prišlo do vročega, precej dolga trajajočega boja, ki je končal s porazom Beduinov. Skorovsi Beduini so obležali mrtvi na bojišču. Naše izgube so okoli 10 mrtvih in 30 ranjenec.

Turško poročilo o bojih pred Tripolisom.

Carigrad, 30. nov. Vojno ministrstvo objavlja naslednji brzjav tripoliškega poveljnika z dne 27. t. m.: Italijanska brigada nas je napadla večeraj zjutraj v smeri proti Ajuzari, da bi nam odrezala povratek. Vsled našega trdovratnega odpora se je sovražnik umaknil. Izgube naših prostovoljnih čet so neznatne, sovražnik je imel velike izgube.

Vojne potrebščine iz Egipta.

Rim, 30. okt. Iz Aleksandrije poročajo: Predvčerajem je nastopila pot v Tripolitanijo karavana 300 velblodov, ki so obloženi z orožjem, municijo in živili.

Kmečki proces v Zagrebu.

(Glej: Grozen umor na Hrvaškem.)

Zagreb, 30. novembra. Zasliševanje v procesu proti 24 kmetom iz Ribnika je končano; sodba se razglasi v petek.

Naklep proti bolgarskemu carju?

Budimpešta, 30. nov. Zagrebska policija je odkrila pred tremi dnevi komplot proti bolgarskemu kralju Ferdinandu. Zane so naslednje posameznosti: Ko se je peljal meseca oktobra kralj Ferdinand čez Ogrsko je dala policija kakor navadno spustiti pred kraljevim vlakom po tiru lokomotivo za poskušnjo. Lokomotiva je skočila s tira pri postaji Buskobanji. Tir je bil tamkaj v dolžini treh metrov s silo pretrgan. Dvorni vlak so še pravočasno ustavili. Trije možje so z vso naglico ubežali s pripravljenim rumenim avtomobilom. Sled za ubežniki je vodila v Zagreb, kjer obiskujejo bolarski študentje univerzo. Policija je izsledila dotični avtomobil in njega najemnika študenta Marka Ikonomova in Hadžija Popova, ki sta po policijskih podatkih nevarna anarhisti. Izročili so ju bolgarskim oblastim; zagrebski akademski senat je baje protestiral proti izgonu in zlasti proti izročitvi.

Protidržavno gibanje v Srbiji.

Belgrad, 30. nov. V zadnjem času se pojavlja v Srbiji močno gibanje proti Karagiorgevičem. Po vsej kraljevini so razširjali pred kratkim slike vojvode Connaughta z napisom: Bodoči srbski kralj.

Maročanska pogodba.

Berolin, 30. nov. Angleška vlada je priznala maročansko pogodbo; državni tajnik Grey je izročil tozadevno noto, datirano z dne 27. novembra, nemškemu poslaniku.

Revolucija na Kitajskem.

Vladni uspeh?

Peking, 29. nov. Cesarski general Fengkučang brzjavlja, da so cesarske čete zavzele Hanjang in je Vučang kapituliral.

Neutrlnost velevlasti.

Peterburg, 30. nov. Velevlasti so sklenile, da ojačijo poslaniške straže za 300 mož, da pa se sicer ne bodo vmešavale v notranje kitajske zadeve.

Odpad od revolucionarjev.

Frankobrod, 30. nov. Iz Pekinga poročajo: Del revolucionarne mornarice je prestopil na cesarsko stran.

Revolucionarji v Nankingu.

Nanking, 29. nov. Revolucionarji so danes zjutraj udrti v mesto skozi štiri vrata.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in salaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Sodrugi! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Zahvala.

Vsem prijateljem in znancem našega pokojnega soproga oziroma očeta gospoda

Filipa Cilenšek

bodi izrečena na tem mestu presrčna zahvala za mnogobrojne izraze sočutja, za prelepe vence in obilno udeležbo o priliki njegovega pogreba.

Liboje, 28. nov. 1911.

Žalujoča obitelj.

Tobakarne ozir. prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Fické, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Magnolo, ulica Belvedere

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Ceppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne služabnike za navadno leto 1912

izide te dni. Koledar je izredno praktično sestavljen za vsakogar. Sežite po njem, dokler ne poide.

VSEBINA: Koledar in kalendarij. — Centralni sedeži strokovnih organizacij. — Kolkovna lestvica. — Poštni in brzojavni tarif. — Inozemske in domače denarne vrednosti. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Obsežnost Avstro-Ogrske in število prebivalstva. — Avstr. ustavne vlade. — Socialno-demokratski poslanci v avstrijskem državnem zboru (1911). — Glasovi slov. soc. demokratov pri državnozborni volitvi 1911 (skupaj). — Koliko glasov so dobile posamezne stranke v Avstriji pri državnozbornih volitvah (1907 in 1911). — Politiške in narodnostne skupine v avstr. državnem zboru po volitvah (1907 in 1911). — Kako se varujemo kolere. — Kakšno delo opravljajo naši zaupniki. — Kdo neki je železničarjem pomagal. — Priporočljive knjige in knjižice iz domačih založb. — Kultura in žensko gibanje. — Kje so delavci najslabše plačani. — Prof. I. T. Masaryk (slika). — 200 besed tujk in njih pomen. Beleške.

Cena trdo v platno vezanemu izvodu 1 K, po pošti 10 vin. več. — Organizacije določajo primeren popust. — Naroča se pri upravi „Zarje“ v Ljubljani.

Kupujte „Zarjo“
izvod samo 6 vinarjev.

Otvoritev gostilne.

Naznanjam slav. občinstvu, da sem otvorila danes splošno znano

gostilno „Bavarski dvor“
v Ljubljani, Dunajska cesta

Zagotavljam točno postrežbo, pristno pijačo in okusna jedila ter se priporočam za obilen obisk.

Apolonija Šovinc.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černivčeve računalce. — Silkarske potrebščine: barvice, čopiče itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. — Spominke knjige.

Pripoča se

Prvo ljubljansko

izdelovanje čistih

:: žitnih drož ::

Maks Zaloker v Ljubljani

Št. 17 Kladezne ulice Št. 17

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

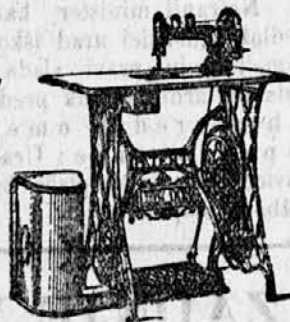
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoni in franko.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gova jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“. Fina polenovka. Kuhinjo vodi staroznani kuhar gospod Sornato Sprejema se abonente na hrano in deklice v pouk. Na novo urejeni prostori. — Slavnemu občinstvu se najljubše priporoča

Ljudevit Haidinger.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom seziže

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinejših oblek za gospode od K 8 — naprej.

„ 2000 „ najfinejših površnikov, športnih in zimskih sukenj od K 16 — naprej.

„ 3000 „ pelerin od K 4 — naprej.

„ 2000 „ posamezn. filae in telovnikov od K 4 — naprej.

„ 3000 „ oblek za dečke in otroke od K 4 — naprej.

„ 15000 „ najmodernejše konfekeije za dame in deklice, jope in dolge paletot za dame od K 8 — naprej, krila in bluze od K 2 — naprej.

Solidna postrežba!

Priznana nizke cene

„Galopin“

najnovjša in najbolj praktična zaponka sedanosti za vse vrste obuval na zadrgo. En sam poizkus zadostuje, da se o tem prepričate.

Glavna zaloga

Ljubljana **K. A. KREGAR** Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 23—25, poleg hotela Tratnik.

Dalje imam vedno v zalogi veliko izbiro raznovrstnega usnja in podplatov, vse čevljarske potrebščine in najboljših gumipodpetnikov „Berson“ (trgovcem dajem popust)

Z enim potegljajem odprto.

Z enim potegljajem zaprto.

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4½ %

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporoča svojo

Izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.